

LEREN VOOR DUURZAAMHEID 2000-2003

NIEUWE DOELEN VOOR
NATUUR- EN MILIEUEDUCATIE IN
ZUID-HOLLAND

mei 2000

provincie **HOLLAND**
ZUID

LEREN VOOR DUURZAAMHEID
2000-2003

NIEUWE DOELEN
VOOR NATUUR- EN MILIEUEDUCATIE IN
ZUID-HOLLAND

INHOUD

Samenvatting	1
1 Inleiding	5
2 Aanpak ambitiestatement Zuid-Holland	9
3 De vijf speerpunten uit NME21	13
3.1 Integratie in maatschappelijke sectoren	
3.2 Educatie beter inbedden in onderwijs	
3.3 Bestuurlijk draagvlak verbeteren	
3.4 Verder professionaliseren	
3.5 Kennismanagement	
4 Uitgangspunten provinciaal programma Zuid-Holland	19
4.1 Verdeling van het budget	
4.2 Uitwerking van de regeling	
5 Organisatie en programmamanagement	21
6 Tijdpad	23

SAMENVATTING

MENSEN MAKEN DE DUURZAME SAMENLEVING

De duurzame samenleving is een vanzelfsprekend doel geworden in al het overheidsbeleid. Ook milieu is geen losstaand onderwerp meer, maar moet samen met bijvoorbeeld economie en ruimtelijke ordening worden opgepakt om tot een verantwoorde maatschappelijke ontwikkeling te komen. Burgers, bedrijven en organisaties moeten in het dagelijkse handelen rekening houden met consequenties voor volgende generaties en voor de rest van de wereld. Zo kan een bedrijf duurzaamheid tot onderdeel van zijn missie maken. Of een jongerenorganisatie kan duurzaam gedrag in zijn visie betrekken.

Dat betekent in feite een andere mentaliteit, en die krijg je niet door regels. Mensen maken de duurzame samenleving en sociale beleidsinstrumenten zijn de sleutel tot succes. Natuur- en milieueducatie kan een prominente rol spelen, juist als zij zich weet mee te vernieuwen met de ontwikkelingen in het milieubeleid. Bijvoorbeeld door de dialoog aan te gaan, zich te nestelen in maatschappelijke processen. Denk aan een groepsgesprek met buurtbewoners over het opknappen van de leefomgeving. Of aan allerlei activiteiten in het kader van de Lokale Agenda 21, zoals milieuplatforms voor inwoners. Mensen en organisaties die duurzame initiatieven ontplooiën zoeken een forum om ervaringen kwijt te kunnen.

Educatie is niet langer eenrichtingsverkeer maar gaat lijken op communicatie. Verschil zal er vermoedelijk blijven: educatie graaft misschien wat dieper en heeft een langere adem. Communicatie richt zich sterker op de actualiteit en het bereiken van projectdoelen. Maar het is een gradueel verschil. Wij hopen overigens die discussie over de plaats van educatie en communicatie met u te voeren.

VAN LESGEVEN NAAR COMMUNICEREN

Even een stukje geschiedenis. Tot begin jaren negentig was natuur- en milieueducatie echt onderwijs. Doel was de jeugd algemene kennis aan te reiken: ecologische basisvorming. Typisch beeld is de schoolbioloog die een paar uur voor de klas komt staan om een verhaal te houden. Sindsdien werd natuur- en milieueducatie langzaam onderdeel van het gewone lesprogramma. Er kwam lesmateriaal beschikbaar dat de leraar zelf kon gebruiken. Ook het doel verschoof: het ging er tevens om meer draagvlak te krijgen voor milieumaatregelen. Het beeld dat we nu nog hebben van natuur- en milieueducatie hoort daar bij: lessen over natuur en milieu, vooral in het lager onderwijs.

Terugkijkend zien we dat de eerste impuls van het Rijk begin jaren negentig de omslag bracht van een incidentele les door een buitenstaander naar het maken van hulpmiddelen voor het gewone lesprogramma. De tweede impuls van het Rijk versterkte vooral de professionaliteit van de natuur- en milieueducatie. Met succes: er is veel veranderd en verbeterd. De educatie ging van lesgeven naar communiceren.

NU DE INTEGRATIE IN HET GEWONE HANDELEN

Het natuur- en milieubeleid ontwikkelt verder en het Rijk wil nu aan de hand van vijf speerpunten natuur- en milieueducatie up-to-date houden. Zoals gezegd is duurzaamheid steeds meer een vast onderdeel van processen in de samenleving. De educatie kan daar volgens het Rijk sterker op inspelen: door educatie tot onderdeel te maken van processen in de samenleving, beter in te passen in het onderwijsprogramma van vooral middelbare scholen, de organisatie erachter verder te professionaliseren, meer bestuurlijke aandacht voor het onderwerp te genereren en niet in de laatste plaats een beter gebruik van nuttige ervaringen door kennismanagement.

Het centrum van de verandering ligt op lokaal en provinciaal niveau. Daarom is er voor projecten die passen in de speerpunten de komende jaren geld beschikbaar. De provincies moeten samen met de andere overheden hun eigen accenten leggen in een zogenaamd ambitiestatement: een plan met doelen voor de periode tot en met 2003.

KIEZEN VOOR VERNIEUWING

Het is belangrijk om de beperkte middelen zo goed mogelijk te besteden. De provincie maakt in dit ambitiestatement daarom enkele principiële keuzes. Wij hechten veel belang aan een snelle en sterke maatschappelijke integratie van het beleid rond natuur en milieu. Niet voor niets heet ons collegeprogramma 'Duurzaam en gedurfd'. Hetzelfde geldt voor de educatie. Ook die moet zich nestelen in maatschappelijke processen. Daarnaast denken we dat het uitwisselen van kennis een essentiële voorwaarde is voor ieder goed initiatief. Dat zijn de twee belangrijkste aandachtspunten in Zuid-Holland.

Een onderzoek bij verschillende instanties laat zien dat er voorlopers zijn: educatieve diensten die al volledig professioneel draaien, op hoog kwaliteitsniveau en voor gevarieerde doelgroepen. Maar er zijn ook organisaties die nog achterblijven. Dat valt te verklaren. Vaak gaat het om kleine diensten of individuele ambtenaren in een gemeente, soms in een parttime dienstverband. Wij verwachten dat de meesten zich zonder extra beleid de komende jaren behoorlijk kunnen ontwikkelen. Ook het verder verbeteren van natuur- en milieueducatie binnen het onderwijs vinden wij grotendeels een reguliere taak. In het voortgezet onderwijs zien we wel kansen voor vernieuwing.

Wij vinden net als het Rijk dat natuur- en milieueducatie meer bestuurlijke interesse verdient. Het zijn de resultaten die overtuigingskracht moeten bieden. Die willen we dus beter voor het voetlicht brengen, onder meer in congressen en symposia. Zoals gesteld kiezen wij ervoor om verder te vernieuwen. Er is enige haast geboden. De omslag in het beleid van natuur en milieu naar duurzaamheid willen wij stimuleren. Wij denken dat deze nieuwe vorm van educatie daar een uitstekend middel voor is.

MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE BEVORDEREN

Leren voor Duurzaamheid heeft tot doel natuur- en milieueducatie een ruimer perspectief te geven: meer aandacht op leerprocessen in uiteenlopende organisaties en doelgroepen, midden in de samenleving. We mikken op de voortrekkers. Hen willen we bij uitstek stimuleren. Het zal gaan om projecten die Leren voor Duurzaamheid op een nieuwe manier invullen. Daarnaast om het op veel grotere schaal uitvoeren van succesvolle, innovatieve projecten.

KENNISMANAGEMENT OPZETTEN

Veel partijen vinden de overdracht van kennis rond natuur- en milieueducatie en leren voor duurzaamheid nu onvoldoende. Wij zijn het daar mee eens. Het is van groot belang de vele waardevolle ervaringen, nu en in de toekomst, zo goed mogelijk te benutten. Daarom is er een flink bedrag uitgetrokken om kennismanagement te verbeteren. Samen met het consultantschap Natuur- en Milieueducatie willen we een provinciaal platform 'Leren voor Duurzaamheid' oprichten, en een digitaal Plein 21. Wij willen dat over vier jaar iedereen gemakkelijk aan informatie kan komen, weet waar hij zijn moet en goed geholpen wordt. Beter kennismanagement versterkt uiteraard ook de reguliere activiteiten. Wij zien het als een voorwaarde voor succesvol vernieuwen – en blijven vernieuwen op grond van wat we dagelijks bijleren.

SAMEN MET U

De aanzet tot vernieuwing komt van het Rijk. De uitvoering moet echter lokaal en regionaal plaatsvinden. Wij hopen u met dit ambitiestatement een helder kader te bieden. Het programma moet zich de komende vier jaar uitkristalliseren. Wij zien het als een gezamenlijk proces, waarin we gaandeweg ook de doelen steeds scherper definiëren. We hopen bovendien de bestuurlijke discussie op gang te brengen. Zo

willen we met u zoeken naar de relatie tussen educatie, communicatie en bijvoorbeeld de Lokale Agenda 21. Idealiter zou je in buurten de discussie op gang krijgen. Dat begint met goed luisteren naar de doelgroep.

We hopen in oktober een eerste kennismarkt te organiseren en de definitieve subsidieregeling te verspreiden. Dit najaar verwachten we subsidieaanvragen en begin 2001 stellen we het eerste programma vast. Het streven is duidelijk: de kennisstructuur zo te verbeteren dat de educatie over vier jaar op eigen benen kan staan; de educatie zelf zo te vernieuwen dat ze een zinvolle rol speelt bij het bevorderen van de duurzame samenleving.

1 INLEIDING

DUURZAAMHEID ALS GROTE AMBITIE

Streven naar duurzaamheid staat bij heel veel overheden centraal. Het collegeprogramma van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland heet 'Duurzaam en gedurfd' en veel lokale beleidsplannen en programma's gaan uit van een duurzame maatschappelijke ontwikkeling. Ook minister Pronk koos begin 2000 tijdens de startbijeenkomst voor de Nationale Toekomstprijs nog eens nadrukkelijk voor duurzaamheid. Uitvoeren van beleid dat zich richt op een duurzame samenleving noemt hij de grote ambitie van de politiek waar veel groepen in de maatschappij achter moeten staan en aan mee moeten werken.

Duurzaamheid betekent:

- beleid richten op toekomstige generaties
- beleid richten op maatschappelijke behoefte
- integraal uitvoeren van beleid uit de verschillende sectoren
- rekening houden met wereldwijde effecten

SOCIALE INSTRUMENTEN ONMISBAAR

Doel is een duurzame, leefbare samenleving in de 21e eeuw. Maar het begrip duurzaamheid is nog niet uitgekristalliseerd en een methode om het doel te bereiken is nog in ontwikkeling. Er is nog veel werk te verzetten. Deels gaat het om duurzaam 'regulier' beleid: op duurzaamheid gerichte regelgeving, duurzame voorzieningen, duurzame ruimtelijke ordening. Daarnaast is het noodzakelijk dat burgers en maatschappelijke organisaties meer betrokken raken bij het streven naar duurzaamheid en dat zij worden geïnspireerd en geleerd hoe ze 'duurzaam' kunnen handelen. Om de maatschappelijke inbreng en participatie te versterken, worden sociale beleidsinstrumenten verder ontwikkeld.

LOKAAL AL VEEL AANDACHT

Op lokaal niveau wordt steeds meer aandacht besteed aan natuur- en milieueducatie, aan communicatie rondom de gewenste duurzame samenleving en aan de Lokale Agenda 21. Zo kozen vijftientwintig gemeenten natuur- en milieueducatie en de Lokale Agenda 21 als facultatieve taak binnen de bijdrageregeling ontwikkeling Gemeentelijk Milieubeleid (VOGM).

Het Zuid-Hollandse collegeprogramma 1999 - 2003 wil een bredere doelgroep bereiken rond het thema duurzaamheid door projecten op het terrein van natuur- en milieueducatie extra te ondersteunen. Ook het ontwerp-Beleidsplan Milieu en Water richt zich sterk op participatie en een breed draagvlak voor duurzaamheid. De Waterschappen - maar ook organisaties als de WLTO en energiebedrijven - streven ernaar hun activiteiten beter in te bedden in de maatschappij. Zo zoekt een project als Duurzaam Stedelijk Waterbeheer maatschappelijk draagvlak voor zorgvuldig waterbeheer.

LANDELIJK BELEID: UITVOERING VERSTERKEN

Sinds 1996 voert het Rijk de Extra Impuls voor natuur- en milieueducatie uit. Deze Extra Impuls is destijds opgezet om de uitvoering van natuur- en milieueducatie meer aandacht te geven. Doel was om er meer intermediaire organisaties bij te betrekken en om de centrale organisaties voor natuur- en milieueducatie verder te professionaliseren. Ontwikkelingen die al te zien waren op provinciaal en lokaal niveau. Zes ministeries financierden dit proces en stuurden het aan. Diverse evaluaties laten zien dat de aanpak werkt. Tegelijkertijd er is nog een lange weg te gaan.

ACTUEEL PROGRAMMA: LEREN VOOR DUURZAAMHEID

De Tweede Kamer vroeg om een vervolg. Een projectgroep met de ministeries, de Vereniging Nederlandse Gemeenten, de Unie van Waterschappen, het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging voor natuur- en milieueducatie IVN werkte een plan uit voor de jaren 2000 – 2003. Deze notitie NME21 werd vastgesteld door een landelijke stuurgroep met daarin vier ministeries, IPO, VNG en de Unie van Waterschappen. Natuur- en milieueducatie wordt nu ruim opgevat als 'Leren voor duurzaamheid' en als belangrijk sociaal beleidsinstrument. Centraal staan:

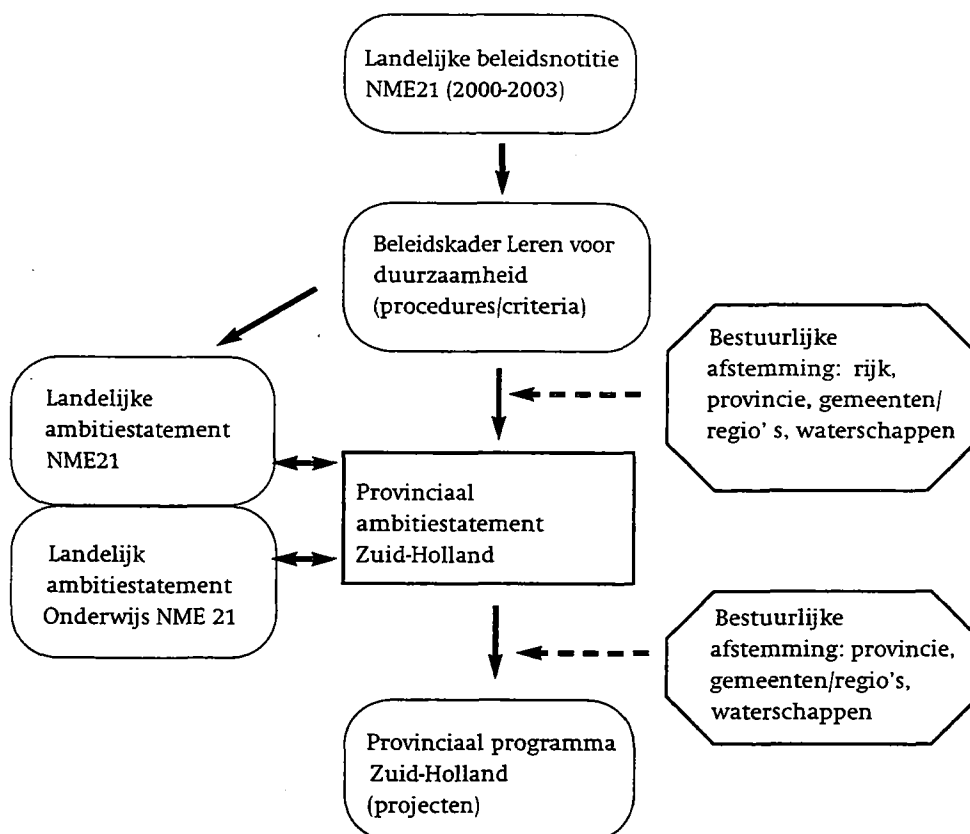
- versterken van de positie van natuur- en milieueducatie in bestuur, onderwijs en maatschappelijke sectoren
- beter verspreiden van ervaringen door kennismanagement.

UITVOEREN VIA PROVINCIAAL AMBITIESTATEMENT

Bij het uitvoeren van de notitie NME21 en het beleidskader 'Leren voor Duurzaamheid' spelen de lagere overheden (provincies, gemeenten, waterschappen) een belangrijke rol. De provincies regisseren het vertalen van de landelijke doelen en speerpunten voor natuur- en milieueducatie naar provinciaal niveau. Dat gebeurt via provinciale ambtiestements, die gelden voor vier jaar met een herijking na twee jaar.

Nadat het Rijk het provinciale ambtiestement heeft goedgekeurd, geeft zij een bijdrage aan een provinciaal programma voor natuur- en milieueducatie. Voor Zuid-Holland is er ongeveer 1 miljoen per jaar beschikbaar. Dit programma moet onder andere een plan van aanpak, een projectenoverzicht en een planning bevatten. Het is de bedoeling dat lagere overheden en maatschappelijke partijen meebetalen aan de projecten.

PLAATS VAN HET AMBITIESTATEMENT

EISEN AAN HET AMBITIESTATEMENT

- landelijke doelen van NME21 vertalen in provinciale en regionale jaardoelen die te meten en te toetsen zijn
- beginsituatie adequaat beschrijven om de resultaten van het programma Leren voor Duurzaamheid te kunnen meten en beoordelen
- criteria vaststellen voor projecten uit het provinciale programma
- aangeven hoe provincie, gemeenten en waterschappen samenwerken bij het opstellen van het programma

EDUCATIE EN COMMUNICATIE IN SAMENHANG ZIEN

Het ambitiestatement verwoordt de hoofddoelen voor natuur- en milieueducatie in Zuid-Holland en schetst het kader van het provinciale programma. Het programma zelf moet zich de komende vier jaar uitkristalliseren aan de hand van nader te bepalen eindbeelden. De provincie ziet dit als een proces en wil dit ambitiestatement gebruiken als aanzet voor een bestuurlijke discussie, die zich uitstrekt van natuur- en milieueducatie tot natuur- en milieucommunicatie en de activiteiten rond de Lokale Agenda 21.

HOE KWAM DIT AMBITIESTATEMENT TOT STAND?

Dit ambitiestatement kwam tot stand na overleg met een begeleidingscommissie die bestond uit vertegenwoordigers van onder andere gemeenten, waterschappen, natuur- en milieuorganisaties en een Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking. Een quickscan van een extern bureau samen met het provinciaal Consulentschap NME bracht knelpunten en kansrijke ontwikkelingen in beeld rond de uitvoering van natuur- en milieueducatie in Zuid-Holland. De activiteiten op terrein van natuur- en milieucommunicatie en de Lokale Agenda 21 zijn nog maar beperkt onderzocht.

2 AANPAK AMBITIESTATEMENT ZUID-HOLLAND

SAMENWERKING KAN BETER

De notitie NME21 sluit aan bij verschillende maatschappelijke ontwikkelingen:

- overheden verbreden natuur- en milieuvoorlichting naar de interactiever georiënteerde natuur- en milieucommunicatie
- overheden betrekken burgers steeds meer bij het vormen van beleid
- lokale overheden stimuleren de eigen verantwoordelijkheid van burgers en een open dialoog met bewoners, bijvoorbeeld via Lokale Agenda 21: ecoteams, ecologische footprint, lokale duurzaamheidsspiegel, lokale milieuplatforms
- milieu, ecologie en economie integreren tot meer algemene doelstellingen als 'een betere kwaliteit van de leefomgeving' en 'een duurzame samenleving.'

Door deze ontwikkelingen ontplooiën en ondersteunen diverse overheden, maatschappelijke organisaties en particulieren allerlei activiteiten die zich richten op een duurzame samenleving. Zeer diverse partijen zoeken momenteel op vele beleidsterreinen naar adequate sociale beleidsinstrumenten met een overeenkomstig doel: duurzaamheid. Maar die verschillende partijen werken daarbij nauwelijks samen en wisselen slechts beperkt ervaringen uit.

OOK RIJK RICHT AANDACHT OP PROCESSEN

Onderstaande tabel, ontleend aan de landelijke notitie NME21, geeft aan bij welke beleidsvelden respectievelijk natuur- en milieueducatie (NME), natuur- en milieucommunicatie (NMC), Leren voor Duurzaamheid (LvD) en de Lokale Agenda 21 (LA21) belangrijk zijn.

Doel van de notitie Natuur- en Milieueducatie 21 en het daarvan afgeleide beleidskader 'Leren voor Duurzaamheid' is vooral om processen in de laatste kolom te versterken. Het gaat om sociale leerprocessen gericht op normen en waarden rond duurzaamheid. De notitie richt zich dus niet alleen op het versterken van de natuur- en milieueducatie, maar ook op het vernieuwen en verbreden ervan. De titel is beperkter dan de lading.

	Ecologische basisvorming	Milieubeleid /leefbaarheid	Duurzaamheids beleid
Werkvelden	NME	NME / NMC	NME / LvD / LA21
Legitimering	Kennis en zorg voor natuurlijke omgeving; basis voor gedrags-perspectieven die rekening houden met natuur en milieu	Draagvlak voor natuur/milieu-beleid, noodzake-lijk voor tot stand koming van beleid	Samenhang tussen economische, ecologische en maatschappelijke processen nodig voor duurzame ontwikkeling
Missie	Bewustwording	Realiseren van concrete maatregelen	Participatie van actoren bij duurzaamheids-beleid
Doelgroep	Onderwijs, jeugdorganisaties en burgers	Doelgroepen van overheidsbeleid	Actoren die beleid kunnen beïnvloeden
Kwaliteiten van medewerkers	Pedagogisch/ didactisch	Communicatie (instrumenteel)	Procesbegeleiding (interactief)
Werkwijze	Aanbodgericht	Opdrachtgericht	Vraaggericht
Omschrijving	Lessen	Projecten	Processen

ACTIVITEITEN MOETEN ELKAAR VERSTERKEN

De tabel laat ook zien hoe natuur- en milieueducatie zich ontwikkelen. Lokale diensten voor natuur- en milieueducatie zetten zich vanuit de ecologische basisvorming in wisselende mate ook in voor beleid rond leefbaarheid of duurzaamheid. Recent richten zij zich bovendien meer op volwassenen door educatie en participatie te integreren. Ecologische basisvorming blijft echter van belang. De verschillende activiteiten moeten elkaar juist versterken.

WAAR STAAT ZUID-HOLLAND?

De eerder vermelde quickscan classificeert de activiteiten in Zuid-Holland als volgt:

- 30% voorlopers: naast de uitvoering van traditionele NME bevinden deze organisaties zich in een traject van verbreden en omschakelen naar Leren voor Duurzaamheid. Dit zijn vooral de grote steden Den Haag en Rotterdam en in beperkte mate de Leidse Regio en de regio rond Dordrecht
- 50% - 60% hoofdlijn: voornamelijk traditionele NME, met op bescheiden schaal interessante nieuwe activiteiten (projecten)
- 10% - 20% achterblijvers: traditionele NME, soms zelfs nog in opbouwfase.

LOKALE SAMENWERKING STEEDS BETER

Lokale diensten voor natuur- en milieueducatie in Zuid-Holland werken inmiddels steeds meer en beter samen. Educatie en communicatie rond natuur en milieu en de Lokale Agenda 21 zijn lokaal op heel verschillende manieren georganiseerd. Soms zijn deze werkvelden bij één afdeling of dienst ondergebracht, vaak bij meerdere. In een aantal gevallen is alleen de overheidsvoorlichting ingevuld en verder niets.

NIEUWE POSITIONERING NODIG

Vooraf door een verscheidenheid in gebruikte terminologie en de uitbreiding van het werkveld is het wenselijk om natuur- en milieueducatie duidelijker te positioneren. De laatste jaren voeren diverse organisaties meer beleidsgerichte projecten uit. De vraag rijst hoe dit in relatie staat tot bijvoorbeeld natuur- en milieucommunicatie en de Lokale Agenda 21. Welke rol kunnen de huidige organisaties voor natuur- en milieueducatie op die nieuwe terreinen spelen? Daarbij gaat het onder meer: om benodigde deskundigheid, beschikbare netwerken en de onafhankelijke positie. Natuur- en milieueducatie is al lang niet meer te identificeren met het uitgeven van lespakketten. Dat imago is achterhaald en moet veranderen.

DUBBELE AMBITIE: UITVOEREN EN STRUCTUUR VERSTERKEN

In dit provinciale ambitiestatement Leren voor Duurzaamheid staan twee doelen centraal:

- Leren voor Duurzaamheid verder vormgeven en uitvoeren samen met een groot aantal maatschappelijke partijen, in de context van de sociale beleidsinstrumenten. Dit doel valt te bereiken door in concrete projecten 'werkenderwijs' de kansen voor Leren voor Duurzaamheid te onderzoeken en te stimuleren
- de structuur van de natuur- en milieueducatie (en waar mogelijk ook de - communicatie en LA21) versterken en de organisaties voor natuur- en milieueducatie maatschappelijk en bestuurlijk beter integreren.

Dit ambitiestatement wil geen oordeel geven over het gebruik van sociale beleidsinstrumenten ten behoeve van duurzaamheid in Zuid-Holland in zijn algemeenheid. Wel gaat het in op de vraag hoe Leren voor Duurzaamheid, natuur- en milieueducatie - en waar mogelijk ook - communicatie en Lokale Agenda 21 - beter valt uit te voeren en te positioneren in dit veld.

UITGANGSPUNTEN BIJ HET OPSTELLEN VAN HET AMBITIESTATEMENT

- waar mogelijk aansluiten bij bestaande ontwikkelingen in Zuid-Holland en elders rond natuur- en milieueducatie en Leren voor Duurzaamheid en zo nodig nieuwe initiatieven nemen
- mogelijkheden zoeken om de ontwikkelingen uit NME21 grootschaliger, bij voorkeur regionaal, op te pakken
- mogelijkheden bieden voor alle acht bestuurlijke regio's in Zuid-Holland. Afhankelijk van de interesse en startpositie van de diverse regio's kunnen projecten in aard en omvang verschillen
- projecten in het kader van Leren voor Duurzaamheid bieden perspectief op een zelfstandig vervolg.

AL VEEL ERVARING OPGEDAAN

Onder meer bij de extra impuls NME 1996-1999 zijn in Zuid-Holland inmiddels veel ervaringen opgedaan met 'Leren voor Duurzaamheid'. Bijvoorbeeld:

- project Ekokids: buitenschoolse activiteiten van kinderen van 8-12 jaar die in wijkacties samenwerken met o.a. buurtverenigingen
- Codename Future: actieve aandacht voor maatschappelijke vraagstukken in het reguliere onderwijs. Leerlingen stellen naar aanleiding van beknopte 'dossiers' plannen van aanpak op
- wijkgerichte aanpak Den Haag/Rotterdam: NME-organisaties en welzijnswerk werken samen om duurzaamheid tot aandachtspunt te maken bij wijkbeheer
- masterclasses: discussiesessies met sleutelfiguren over nieuwe ontwikkelingen in NME/Leren voor Duurzaamheid
- Ecologische footprints: brede discussie over lokale inventarisatie van milieugebruiksruimte.

De ervaring uit dit soort projecten moet uitgangspunt zijn voor verdere discussie over 'Leren voor Duurzaamheid' (zie verder de resultaten van de quickscan).

MONITORING

Zowel productresultaten (jaarlijkse evaluatie, kennismarkt) als procesresultaten (mate van de bestuurlijke samenwerking, functioneren Platform Kennismanagement) moeten worden beoordeeld. Bij de productresultaten gaat het zowel om het totale programma als afzonderlijke projecten. Bij procesresultaten vooral om het totale programma.

3 DE VIJF SPEERPUNTEN UIT NME21

DE SPEERPUNTEN

Deze paragraaf beschrijft de vijf speerpunten uit de notitie NME21 met hun streefbeeld (in de quickscan zijn de uitgangssituatie, de knelpunten en de kansen hiervoor nader aangegeven). De vijf speerpunten zijn:

- leren voor leefbaarheid en duurzaamheid maatschappelijk integreren
- natuur- en milieueducatie structureel beter inbedden in het onderwijs
- natuur- en milieueducatie steviger bestuurlijk verankeren in beleid
- verder professionaliseren van natuur- en milieueducatie en kwaliteitszorg in de sector
- optimaliseren van kennismanagement en een ondersteuningsstructuur voor natuur- en milieueducatie.

3.1 INTEGRATIE IN MAATSCHAPPELIJKE SECTOREN

IN PRIL STADIUM

Leren voor Duurzaamheid richt zich op alle maatschappelijke sectoren. Maar waar liggen in Zuid-Holland de grootste kansen om Leren voor Duurzaamheid de komende vier jaar verder te ontwikkelen en in te voeren? Welke rol kan de huidige natuur- en milieueducatie vervullen? In Zuid-Holland werken de organisaties voor natuur- en milieueducatie al steeds meer samen met andere organisaties, zij het in een pril stadium. Daarbij is de continuïteit onzeker en blijft de mogelijkheid om kennis op te schalen naar andere locaties en regio's beperkt.

STREEFBEELD: INITIATIEF BIJ DE SAMENLEVING

- *Veel maatschappelijke organisaties in Zuid-Holland zien Leren voor Duurzaamheid als een uitdaging. Zij besteden daar aandacht aan in hun primaire taken. Zo nemen zij Leren voor Duurzaamheid vanaf de start mee bij Integrale Stedelijke Vernieuwing en wijkbeheer.*
- *Burgers houden meer rekening met duurzaamheid en hebben oog voor de wereldwijde gevolgen van hun handelen.*
- *Het initiatief gaat uit van de diverse maatschappelijke organisaties en de burgers zelf. Men weet waar ondersteuning en (inhoudelijke en methodische) kennis valt te krijgen. Maatschappelijke organisaties en burgers krijgen de komende vier jaar daarvoor stimulansen om duurzaamheid te verinnerlijken.*

AANPAK

De komende vier jaar geeft de provincie prioriteit aan de volgende thema's.

1 Vitaal stedelijk gebied

- leefbaarheid oude wijken (wijkgericht werken)
- thema's als 'Veelkleurige stad', 'Schoon, heel en veilig', 'Duurzame stad'
- overgangszones stad - platteland

2 Duurzaam Waterbeheer

- water als ordenend element in ruimtelijke ordening
- kustvisie op langere termijn

3 Natuurbeheer

- natuurgerichte recreatie
- ecologisch groenbeheer/ecologische hoofdstructuur
- agrarisch natuurbeheer

4 Ecologische landbouw

5 Duurzaam consumeren

INTERMEDIAIRE ORGANISATIES

De provincie spant zich in om meer intermediaire organisaties bij de projecten rond Leren voor Duurzaamheid te betrekken. Te denken valt aan welzijnswerk, kunstensector, vrouwenorganisaties, organisaties voor allochtonen, agrarische belangenorganisaties, jongerenorganisaties en de gezamenlijke natuur- en milieuorganisaties in Zuid-Holland. De projecten kunnen diverse doelgroepen hebben. Jongeren krijgen specifiek aandacht.

CRITERIA VOOR PROJECTEN

Zie paragraaf 4.

MONITOREN

De volgende zaken moeten in elk geval worden geregistreerd:

- het aantal maatschappelijke intermediaire organisaties dat, al of niet samen met het natuur- en milieueducatieveld, structureel aandacht besteedt aan Leren voor Duurzaamheid (uitgangssituatie: ad-hoc)
- de hoeveelheid projecten die zijn gestart rond prioritaire thema's en Leren voor Duurzaamheid (dus de breedte van invullen van het programma)
- het bereik van prioritaire doelgroepen (n.a.v. opgestelde programma/projectplannen) en voor zover mogelijk de mate van gedragsverandering
- de rol van natuur- en milieueducatie in sectoren buiten het onderwijs.

3.2 NATUUR- EN MILIEUEDUCATIE BETER INBEDDEN IN ONDERWIJS

TOT NU TOE VOORAL BASISONDERWIJS

De afgelopen twintig jaar richtte de natuur- en milieueducatie zich vooral op het basisonderwijs. Aanvankelijk ging het vooral om het vervangen van leerkrachten door bijvoorbeeld schoolbiologen. Later werden leerkrachten ondersteund met producten. De laatste jaren gaat het steeds meer om het ondersteunen van leerprocessen. Het voortgezet onderwijs en het beroepsonderwijs krijgen daarbij nog weinig aandacht.

Het Rijk gaf de afgelopen acht jaar natuur- en milieueducatie in het onderwijs een impuls. IOWO maakte recent de balans op in het 'hiaten-onderzoek'. Op basis daarvan stelt het Rijk een landelijk ambitiestatement op voor het onderwijs in de komende vier jaar.

STREEFBEELD: AANDACHT VOOR MAATSCHAPPELIJKE VRAGEN

- Gemeenten en schoolbesturen geven in het onderwijsbeleid expliciet aandacht aan Leren voor duurzaamheid
- Natuur- en milieueductie wordt beter en efficiënter uitgevoerd en ondersteund - met name ook in het voortgezet onderwijs. Onder meer door collegiale netwerken en het gebruik van nieuwe media (ICT)
- Naast ecologische basisvorming heeft het onderwijs veel aandacht voor algemene maatschappelijke vraagstukken rond duurzaamheid (via studiehuis of CodenameFuture-Methode)

AANPAK

Bij de aanpak is het volgende belangrijk:

- laten aansluiten op het nog op te stellen landelijke onderwijsprogramma
- actief zoeken naar interprovinciale projecten
- relatie met maatschappelijke integratie in het onderwijs (eerste speerpunt)

MONITOREN

De volgende zaken moeten in elk geval worden geregistreerd.

- de aandacht die Leren voor Duurzaamheid en natuur- en milieueducatie de komende vier jaar krijgen in lokaal onderwijsbeleid
- hoe is de ondersteuningsstructuur naar voortgezet onderwijs versterkt (o.a. collegiale netwerken en inzetten van nieuwe media)
- hoeveelheid projecten met expliciete aandacht voor Leren voor Duurzaamheid in voortgezet onderwijs

3.3 BESTUURLIJK DRAAGVLAK VERBETEREN

IMAGOPROBLEEM EN RENDEMENTSVRAAG

De quickscan laat zien dat natuur en milieueducatie een beperkt bestuurlijk draagvlak heeft. Dat geldt vooral voor de nieuwe taken naast de ecologische basisvorming. Er is een imagoprobleem uit het verleden en de resultaten komen op lange termijn en zijn moeilijk te meten (rendementsdiscussie). Doordat de VOGM-gelden zijn weggefallen is ook continuïteit van projecten een probleem.

STREEFBEELD: HOOG OP DE AGENDA

- *Beleidsplannen gaan expliciet in op natuur- en milieueducatie en leren voor duurzaamheid.*
- *De resultaten van projecten worden regelmatig en duidelijk gepresenteerd aan politici, bijvoorbeeld op een jaarlijkse kennismarkt rond het vaststellen van het jaarprogramma.*

AANPAK

De provincie Zuid-Holland zet het Provinciaal programma Leren voor Duurzaamheid en de evaluaties ervan op de agenda's van reguliere bestuurlijke overleggen met de regio's en de waterschappen. Daarnaast organiseert zij de communicatie over de resultaten van het programma.

MONITOREN

- hoe expliciet en in welke mate zijn natuur- en milieueducatie en leren voor duurzaamheid opgenomen in lokale, regionale en provinciale beleidsplannen
- hoogte van budgetten
- presentaties van resultaten aan politici

3.4 VERDER PROFESSIONALISEREN VAN NATUUR- EN MILIEUEDUCATIE

KWALITEIT LOOPT STERK UITEEN

Het Rijk moet kwaliteitseisen en een programma voor verdere professionalisering ontwikkelen. Maar provincie en regio's kunnen het invoeren en toepassen van kwaliteitseisen stimuleren. Ongeveer twintig gemeenten in Zuid-Holland hebben een dienst of medewerker voor natuur- en milieueducatie. De twee grote steden hebben grote diensten. Andere gemeenten ondersteunen alleen het basisonderwijs heel beperkt. Organisatie en taken van deze diensten lopen sterk uiteen. Gestimuleerd door de extra Rijksimpuls uit 1996-1999 zijn veel diensten vooral de afgelopen twee jaar een stuk professioneler geworden. In Zuid-Holland zijn van een tiental de organisatie en werkwijze systematisch onder de loep genomen of was er aandacht voor kwaliteitseisen.

Maar bij veel organisaties moet het professionaliseren nog beginnen. Veel diensten in Zuid-Holland zijn zo klein dat een speciaal programma moeilijk uitvoerbaar is. Na discussies in het Zuid-Hollands Overleg Natuur- en Milieueducatieve Diensten beoordelen sommige diensten wel elkaars werkwijze.

STREEFBEEELD: PROFESSIONELE DIENSTEN

- *De diensten voor natuur- en milieueducatie in Zuid-Holland werken professioneel en met heldere kwaliteitseisen. Ze zijn sterk gericht op externe vragen en begeleiden leerprocessen. Tevens bieden zij het onderwijs professionele ondersteuning bij ecologische basisvorming.*
- *Er is een structurele regionale samenwerking als basis voor verder professionaliseren.*
- *Alle diensten worden periodiek gevisiteerd.*
- *Naast diensten voor natuur- en milieueducatie pakken ook andere maatschappelijke organisaties het onderwerp professioneel op en hanteren kwaliteitseisen voor bijvoorbeeld de methodiek.*

AANPAK

- De rol van de diensten voor natuur- en milieueducatie bij ecologische basisvorming in het onderwijs is redelijk duidelijk. Hun rol bij het ondersteunen van Leren voor Duurzaamheid en het uitdagen van maatschappelijke organisaties is echter minder duidelijk. Steeds vaker schakelen overheden en maatschappelijke organisaties commerciële bureaus in om hun streven naar duurzaamheid vorm te geven. Het gaat zowel om communicatieadviezen als om het begeleiden van (deelname aan) beleidsprocessen.

De traditionele organisaties voor natuur- en milieueducatie moeten hun nieuwe rol dan ook duidelijker omschrijven. Hun sterke kanten zijn een idealistische aanpak, binding met bredere natuur- en milieuveld (o.a. Consept), inhoudelijke en methodische kennis. De zwakke kanten zijn het matige imago en soms te veel intern gericht.

MONITORING

- het aantal diensten voor natuur- en milieueducatie dat verder professionaliseert
- de mate waarin kwaliteitseisen worden gesteld en toegepast
- uitgevoerde visitaties

3.5 KENNISMANAGEMENT EN ONDERSTEUNINGSSTRUCTUUR

VEEL KENNIS BESCHIKBAAR

Velen vragen of bieden kennis rond educatie en communicatie over natuur en milieu, leren voor duurzaamheid en de Lokale Agenda 21. De 'markt' is steeds meer een plaats waar kennis te vinden en te verkrijgen is – en steeds minder een informatiepiramide waarin kennis van boven naar beneden stroomt. Een recent advies van adviesbureau De Beuk over kennismanagement voor de sector benadrukt het belang dat kennis beschikbaar is, maar wijst ook op de noodzaak van een goede begeleiding, zodat de kennis goed wordt verwerkt en toegepast.

WEINIG STRUCTUUR AANWEZIG

Bij kennismanagement zijn de volgende vragen belangrijk:

- welke behoefte aan kennis hebben de verschillende partijen (succesverhalen, procesvaardigheden, kennis van doelgroepen enzovoorts)?
- in hoeverre is men ervan op de hoogte dat er kennis beschikbaar is en kan men die makkelijk krijgen?
- is men bereid zijn eigen kennis over te dragen aan andere partijen?
- welke prikkels zijn er om nieuwe kennis te ontwikkelen?
- hoe wordt de gewenste en aangeboden kennis beheerd?

Het kennismanagement voor natuur- en milieueducatie is het meest uitgewerkt. Voor natuur- en milieucommunicatie en Lokale Agenda 21 minder en voor Leren voor Duurzaamheid is nauwelijks bekend welke kennis er nodig is.

BESTAANDE STRUCTUUR VERNIEUWEN

Het advies van De Beuk is dan ook om vanuit de huidige structuur voor natuur- en milieueducatie (IVN-bureau lokale NME-diensten, Ronde NME, Consulentenschappen) en samen met nieuwe partners te zoeken naar de gewenste vernieuwingen. Dit sluit aan bij de uitgangspunten van de provincie Zuid-Holland. Maar deze benadering heeft vooral kans van slagen met steun van het Rijk. Bij de Zuid-Hollandse invulling van kennismanagement zal dan ook nadrukkelijk worden gekeken naar de relatie met het landelijke niveau.

KENNISUITWISSELING NIET GEWAARBORGD

Het Consulentenschap en de VTM Milieucommunicatie ondersteunen de natuur- en milieueducatie op provinciaal niveau. De diensten van Rotterdam en Den Haag hebben bovendien contact met Utrecht en Amsterdam. De twintig lokale en regionale diensten zijn verenigd in het Zuid-Hollands Overleg NME-diensten. Dit heeft haar functioneren recent geëvalueerd. Men wil aanvullende themagroepen en een strategische beleidsgroep oprichten om het uitwisselen van informatie te verbeteren. Voor natuur- en milieucommunicatie en Lokale Agenda 21 is er momenteel onvoldoende afstemming op provinciaal niveau. Wel stemmen enkele regio's hun werkzaamheden af. Algemene conclusie is dat de kennisuitwisseling verbrokken is en afhankelijk van een beperkt aantal voortrekkers. De continuïteit is niet gewaarborgd.

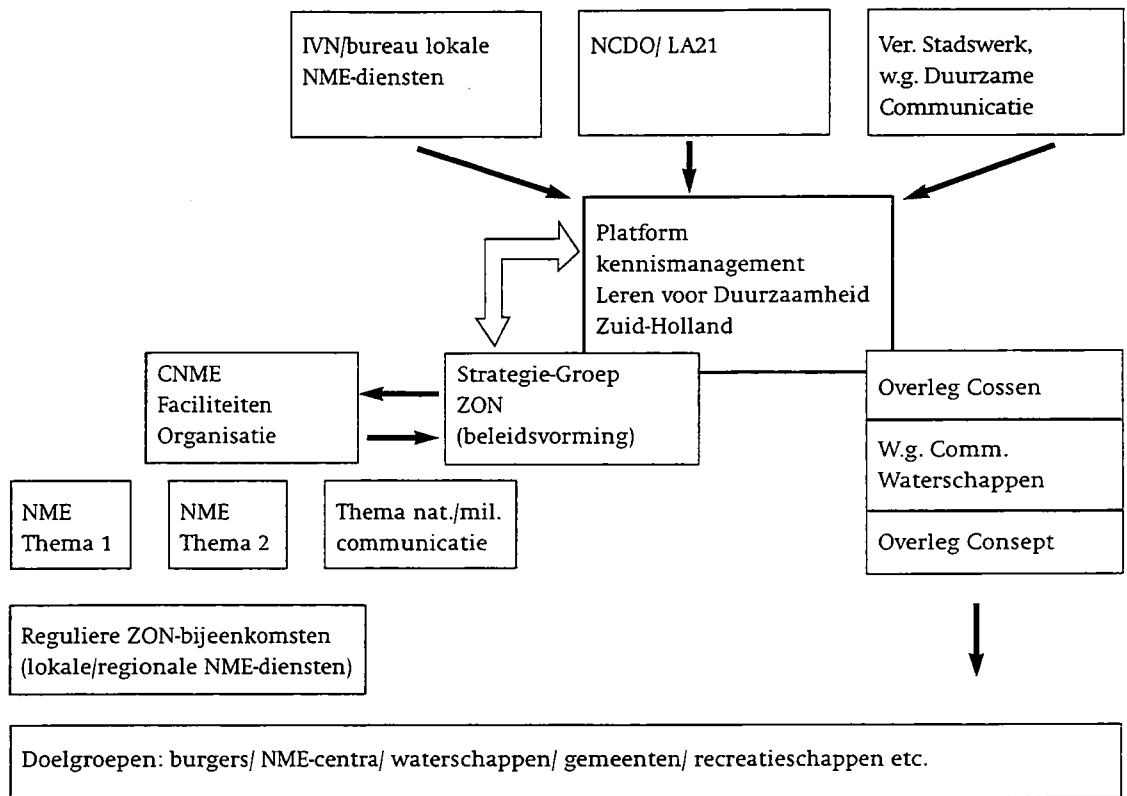
STREEFBEELD: KENNIS HELDER GEORGANISEERD

- *Particulieren, maatschappelijke organisaties en overheden in Zuid-Holland weten waar ze terecht kunnen voor informatie over natuur- en milieueducatie of leren voor duurzaamheid.*
- *Het kennismanagement in Zuid-Holland is zo georganiseerd dat vragen snel te beantwoorden of door te sluiten zijn.*
- *Het kennismanagement is lokaal, regionaal, provinciaal en landelijk goed afgestemd en er is een heldere taakverdeling.*
- *Het kennismanagement voor educatie en leren voor duurzaamheid heeft duidelijke dwarsverbanden met dat voor communicatie en de lokale agenda (bijvoorbeeld via de Vereniging Stadswerk, NCDO).*

AANPAK

- De lokale, regionale en provinciale diensten voor natuur- en milieueducatie wisselen meer en beter informatie uit – bijvoorbeeld via het Consulentenschap en het Zuid-Hollands Overleg. Parallel aan het lopende verbetertraject (dat aansluit bij NME21) starten het Consulentenschap en Haaglanden provinciale themabijeenkomsten over natuur- en milieucommunicatie.
- Instellen van een breed Platform voor Kennismanagement van Leren voor Duurzaamheid met vertegenwoordigers van het traditionele natuur- en milieueducatie en nieuwe partijen – verschillende overheden en maatschappelijke organisaties. Ter voorbereiding op dit Platform inventariseert een extern bureau de behoefte aan kennis en de wijze waarop het kennismanagement valt te organiseren. Dit Platform begeleidt ook het programmamanagement NME21 in de periode 2000 – 2003 verder (zie par. 5).
- De kennismanagementtaken van het Consulentenschap NME uitbreiden met communicatie en de Lokale Agenda – als onderdelen van het sociale instrumentarium. De capaciteit en aansturing van het Consulentenschap met het oog op de nieuwe taken eventueel aanpassen. De partijen in het Platform Leren voor Duurzaamheid kunnen het brede kennismanagement door het Consulentenschap mede aansturen.
- Het digitale Plein21 – als onderdeel van het uitgebreide kennismanagement – verder vormgeven, met een grotere doelgroep dan de organisaties voor natuur- en milieueducatie. Het Consulentenschap beheert Plein21.

MOGELIJKE ORGANISATIE VAN HET KENNISMANAGEMENT:

FINANCIEEL

De provincie zal een deel van het budget NME21 gebruiken om kennismanagement te verbeteren en te starten met het verbeteren van de infrastructuur voor kennismanagement in Zuid-Holland. Dit gaat dus niet via externe projectaanvragen. Het genoemde Platform wordt gevraagd te adviseren over de besteding van het geld. Overigens zal het gebruik van de vernieuwde kennisinfrastructuur niet altijd gratis zijn (te denken valt aan een bijdrage aan de exploitatiekosten, of een abonnement).

MONITORING

- functioneren Zuid-Hollands Overleg NME-diensten en deelname aan thema's
- instellen en functioneren breed Platform Kennismanagement Leren voor Duurzaamheid; realiseren van het digitale Plein 21, en monitoring van de mate van het gebruik
- tevredenheidsonderzoek bij klanten en opdrachtgevers in 2002

4 UITGANGSPUNTEN PROVINCIAAL PROGRAMMA ZUID-HOLLAND

DUIDELIJKE KEUZEN NODIG

Basis voor het Provinciaal Programma Zuid-Holland zijn de ambities en doelstellingen in het Provinciale Ambitiestatement en de financiële middelen. Zuid-Holland krijgt voor NME21 ongeveer 1 miljoen gulden per jaar van het Rijk en stelt zich garant voor ongeveer 3 ton. Daarnaast streeft de provincie ernaar dat andere partijen nog 4 ton financieren. Doel van het provinciale programma is om de vijf speerpunten in het ambitiestatement te realiseren. Met 3 miljoen inwoners en acht bestuurlijke regio's zijn er duidelijke keuzen nodig. De provincie wil de natuur- en milieueducatie in de eerste plaats vernieuwen en richt zich met het stimuleringsbudget niet op reguliere, uitvoerende activiteiten.

4.1 VERDELING VAN HET NME21-BUDGET EN MEDEFINANCIERING

	Impuls Rijk (fl.)			Provincie en anderen (fl.)
Maatschappelijke integratie	500.000 (50%)	+		500.000
Inbedden onderwijs	100.000 (10%)	+		100.000
Bestuurlijk draagvlak	50.000 (5%)			
Professionaliseren	100.000 (10%)	+		100.000
Kennismanagement	250.000 (25%)			

MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE

Leren voor Duurzaamheid beoogt natuur- en milieueducatie te verbreden: meer aandacht op deze leerprocessen bij uiteenlopende organisaties en doelgroepen. Ook traditionele organisaties voor natuur- en milieueducatie kunnen initiatieven nemen (en mee vernieuwen), maar dit zal slechts ten dele het geval zijn. Het zal gaan om projecten die Leren voor Duurzaamheid op een vernieuwende manier invullen, of om het grootschalig regionaal uitvoeren van succesvolle, innovatieve projecten.

INBEDDEN IN HET ONDERWIJS

Doel is om het beleid voor natuur- en milieueducatie van de afgelopen jaren te continueren op basis van het hiatenonderzoek en aan te laten sluiten bij de landelijke programmering voor het onderwijs. Er is een beperkt budget, vooral te besteden in het voortgezet onderwijs.

BESTUURLIJK DRAAGVLAK

Bestuurlijk draagvlak is een belangrijk doel. Het moet ontstaan door bij de andere speerpunten goede projecten uit te voeren en de resultaten daarvan nadrukkelijker dan vroeger aan bestuurders te presenteren. Daarom wordt er een budget gereserveerd voor symposia, brochures, kennismarkten, masterclasses enzovoorts. Ook komt de voortgang van het programma op de agenda's van diverse bestuurlijke overleggen.

PROFESSIONALISEREN

Het gaat erom het succesvolle professionaliseringstraject van de afgelopen periode voort te zetten. Verder ontwikkelen daarvan is een reguliere taak. Gezien het belang voor de andere speerpunten worden regio's met knelpunten met een beperkt bedrag ondersteund.

KENNISMANAGEMENT

Veel partijen vinden het kennismanagement rond natuur- en milieueducatie en leren voor duurzaamheid nu onvoldoende. Het is van groot belang de vele waardevolle ervaringen, nu en in de toekomst, zo goed mogelijk te benutten. Daarom is er een flink bedrag uitgetrokken om kennismanagement te verbeteren. Overigens krijgen de inhoudelijke projecten ook veel geld uit de reguliere budgetten voor natuur- en milieueducatie. Beter kennismanagement versterkt uiteraard ook de reguliere activiteiten.

INTERPROVINCIALE PROJECTEN

Met name bij de speerpunten 'onderwijs' en 'professionalisering' wordt onderzocht of er interprovinciale projecten mogelijk zijn.

4.2 UITWERKING VAN DE REGELING

OPZET

- Voor de speerpunten 'maatschappelijke integratie', inbedding onderwijs' en 'professionalisering' komt er een open projectregeling met duidelijke criteria rond voorkeursthema's. Dat stimuleert een grote groep en geeft ruimte voor allerlei initiatieven – ook vanuit onverwachte hoek. Tegelijk wordt voorkomen dat er een groot aantal onsamenvangende projecten met beperkt zicht op continuïteit start. De provincie zoekt voor deze projecten nadrukkelijk naar cofinanciering. De provincie streeft ernaar dat haar cofinanciering en die van anderen samen 50% is. In de praktijk blijkt dat dit een grotere kans op continuïteit geeft.
- Voor de speerpunten 'bestuurlijke verankering' en 'kennismanagement' komt er een zeer gerichte opdrachtverlening. Het Platform Kennismanagement Leren voor Duurzaamheid speelt een belangrijke adviserende rol.

VOORLOPIGE CRITERIA VOOR PROJECTEN

- gericht op natuur- en milieueducatie of leren voor duurzaamheid
- doelgroepverbreding, integraliteit, betrokkenheid van andere sectoren
- invulling prioritair thema (vitaal stedelijk gebied, duurzaam waterbeheer, natuurbeheer, ecologische landbouw, duurzaam consumeren)
- oog voor de mondiale component
- innovatie, leereffect
- bereik, grootschalige opzet
- versterken van regionale of provinciale samenwerking
- versterken van de bestaande ondersteuningsstructuur
- professionele opzet en kwaliteitseisen
- betrokkenheid van de einddoelgroep bij het projectplan
- zicht op continuïteit na afloop van het project
- cofinanciering

Kosten voor exploitatie en inrichting worden uitgesloten. Evaluatie en verder beschikbaar stellen van kennis zijn belangrijke voorwaarden. Om grootschaliger initiatieven te stimuleren zal bij de opstelling van de subsidieregeling nog gezien worden of een ondergrens voor projectbijdragen wordt opgenomen.

VOORLOPIGE CRITERIA VOOR HET TOTALE PROGRAMMA

- regionale spreiding van projecten
- evenwicht tussen kleine en grote gemeenten
- evenwicht tussen stad en platteland

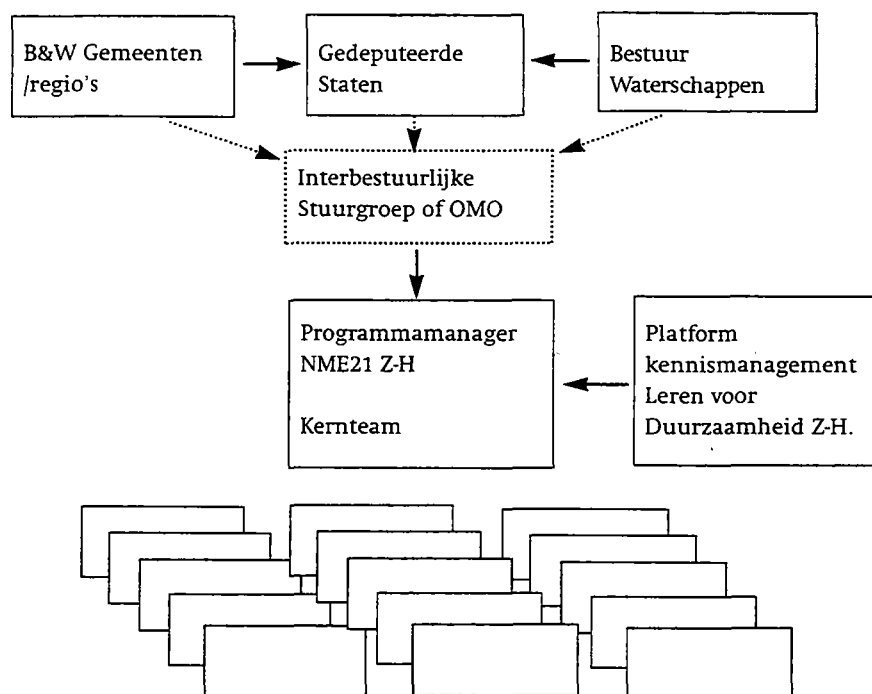
EVALUATIE

Het programma 2000/2001 wordt eind 2001 geëvalueerd, zodat het programma voor 2002/2003 nog valt bij te sturen.

5 ORGANISATIE EN PROGRAMMAMANAGEMENT

BESTUURLIJKE AFSTEMMING GEWENST

Het provinciale programma zal een aangrijpingspunt zijn voor een brede discussie over versterken van het sociaal instrumentarium in Zuid-Holland. De aansturing is dan ook van groot belang. Onderstaand schema geeft de beoogde organisatie. Voor de bestuurlijke afstemming kan een bestuurlijke stuurgroep gewenst zijn; alternatief is het reguliere bestuurlijke milieuoverleg tussen provincie en regio's (het OMO).

PROGRAMMAMANAGEMENT PROVINCIAAL ORGANISEREN

De provincie neemt het programmamanagement voor haar rekening, bijgestaan door een kernteam met onder meer een vertegenwoordiger van het Consulentenschap NME. De programmamanager stelt jaarlijks een programma op en zorgt voor de evaluatie. Daarnaast is de programmamanager verantwoordelijk voor het contact met projectleiders en de communicatie over het programma.

Het op te richten Platform Kennismanagement Leren voor Duurzaamheid krijgt een belangrijke adviesrol bij het opstellen van het provinciale programma - met name voor kennismanagement, professionalisering en bestuurlijke verankering. De programmamanager werkt de rollen van de diverse partijen bij het opstellen en uitvoeren van het provinciale programma verder uit.

AFSTEMMING

- voorbereiding: ambtelijke afstemming via Platform Kennismanagement Leren voor Duurzaamheid Zuid-Holland
- besluitvorming: bestuurlijke afstemming van het programma via Stuurgroep voor programma NME21 Zuid-Holland of via het bestuurlijk milieuoverleg tussen regio's en provincie Zuid-Holland

De gegeven organisatiestructuur is tijdelijk. Doel is te stimuleren dat natuur- en milieueducatie en Leren voor Duurzaamheid in Zuid-Holland vernieuwen, mede met de Rijks gelden.

6 TIJDPAD

PLANNING NOG ONZEKER

Het ambitiestatement is nog niet door het Rijk goedgekeurd en de provinciale subsidieregeling is nog niet klaar. Daarnaast staat de exacte verdeling van het rijksbudget over de provincies en over de jaren nog niet vast. Daarom is de planning nog onzeker. Bij onderstaande planning is er vanuit gegaan dat er voor het programma in 2000 nog geen volledige ronde met externe projectaanvragen valt te houden.

Vanwege de tijdsdruk wordt voor 2000 een redelijk pragmatisch programma opgesteld op basis van dit ambitiestatement en een beperkt aantal duidelijke kansen. Een deel van het rijksbudget voor dit jaar wordt waarschijnlijk overgeheveld naar volgend jaar. Begin 2001 kan op basis van de opgestelde regeling en ingediende projectaanvragen een programma voor dat jaar worden gemaakt.

2000

- 14 april bespreken ambitiestatement in bestuurlijk milieuoverleg provincie-regio's
- 10 mei bespreken met Waterschapsbond Z-H
- 16 mei ambitiestatement in Gedeputeerde Staten
- 31 mei ambitiestatement in provinciale Statencommissie
- mei/juni toezenden ambitiestatement aan gemeenten
- mei/juni bespreken in provinciale commissie Groene Ruimte
- mei/juni instellen programmamanagement
- mei - sept vaststellen subsidieregeling
- oktober grote startbijeenkomst en kennismarkt projecten
- oktober vaststellen programma 2000
- oktober - dec indienen projectvoorstellen voor 2001

2001

- jan. - febr. vaststellen programma 2001

Colofon:

Uitgave: Provincie Zuid-Holland

Inlichtingen: Dhr. P. de Roode, telefoon 070 4417630

Redactie: GTV Delft Beleidscommunicatie en Advies

Productie: Bureau Kartografie, FD, provincie Zuid-Holland

Druk: Pallas Offset b.v., Den Haag

